א בְּרָכוֹת כ״ה (ע״א) וּכְרַב חִסְדָּא הָרִי״ף (טז.) וְרַבֵּנוּ יוֹנָה (שם ד״ה לענין פסק) וְהָרֹא״שׁ (פ״ג סי׳ מו) וְהָרַשְׁבָּ״א (כה. ד״ה ריח). ב הָרֹא״שׁ (שם) מֵהָא דִּירוּשַׁלְמִי (פ״ג ה״ה) אֲפִלּוּ בַּלַּיְלָה.

עט מִי שֶׁנִּזְדַּמֵּן לוֹ צוֹאָה בִּשְׁעַת קְרִיאָה. וּבוֹ ט׳ סְעִיפִים:

א [א]הָיְתָה (א) צוֹאַת אָדָם מֵאַחֲרָיו, צָרִיךְ לְהַרְחִיק (ב) * אַרְבַּע אַמּוֹת מִמָּקוֹם שֶׁכָּלָה הָרֵיחַ. [ב]אֲפִלּוּ אִם יֵשׁ

בְּאֵר הֵיטֵב

לְהִתְפַּלֵּל לְעוֹלָם, יֵשׁ לְהַתִּיר לַעֲשׂוֹת לוֹ בֶּגֶד סָבִיב אֵבָרוֹ וְהַבְּגָדִים הָעֶלְיוֹנִים יִהְיוּ נְקִיִּים, וְיִכָּנֵס לְבֵית הַכְּנֶסֶת וְיִתְפַּלֵּל, וּבִשְׁעַת הַטָּפַת מֵי רַגְלַיִם יַפְסִיק, וְאַחַר כָּךְ יִתְפַּלֵּל. וְדַוְקָא שֶׁלֹּא הֻצְרַךְ לְטַפְטֵף בְּשָׁעָה שֶׁהִתְחִיל לְהִתְפַּלֵּל וְאַף עַל פִּי שֶׁיּוֹדֵעַ שֶׁבְּתוֹךְ תְּפִלָּתוֹ יִצְטָרֵךְ לְטַפְטֵף. תְּשׁוּבַת רַמָ״א סִימָן צ״ח, מָגֵן אַבְרָהָם (שם):

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

עַל הַבְּלִיעָה בַּקַּרְקַע בִּכְדֵי לִגְמֹר כָּל הַתְּפִלָּה, [א]נִרְאֶה לִי דְּאֶפְשָׁר דְּאֵין צָרִיךְ לַחֲזֹר לָרֹאשׁ, [כִּי בְּדִיעֲבַד יֵשׁ לִסְמֹךְ עַל דַּעַת הָרַשְׁבָּ״א וְהַתּוֹסָפוֹת בְּרָכוֹת כ״ב עַמּוּד ב׳ דִּבּוּר הַמַּתְחִיל מַמְתִּין דִּסְבִירָא לְהוּ דְּאֵין צָרִיךְ לְהַרְחִיק כְּלָל כֵּיוָן שֶׁכְּבָר הוּא עוֹמֵד בַּתְּפִלָּה, וְאִם כֵּן לֹא הָיָה אָז אָנוּס, אִם לֹא שֶׁבַּפְסִיקָה עַד שֶׁיִּכְלוּ הַמַּיִם לְבַד הָיָה הַשִּׁעוּר כְּדֵי לִגְמֹר כֻּלָּהּ. וְעַיֵּן בְּבֵאוּר הֲלָכָה (ד״ה מרחיק) וּלְקַמָּן בְּסִימָן צ׳ סָעִיף כ״ז בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה שָׁם (ס״ק פה)]. וּמִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ חֳלִי הַמְטַפְטֵף מִמֶּנּוּ תָּמִיד מֵי רַגְלַיִם, עַיֵּן לְקַמָּן סִימָן פ׳ בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה (סק״ד):

א (א) **צוֹאַת אָדָם.** אֲפִלּוּ אֵין מַגִּיעַ מִמֶּנָּה רֵיחַ רַע. וְעַיֵּן לְקַמָּן סִימָן פ״ב (ס״א): (ב) **אַרְבַּע אַמּוֹת וְכוּ׳.** (א) דִּכְתִיב (דברים כג טו) 'וְהָיָה מַחֲנֶיךָ קָדוֹשׁ'

בֵּאוּר הֲלָכָה

דְּמִדִּבְרֵי הַגָּ״ה בְּסִימָן צ׳ סָעִיף כ״ז מַשְׁמַע דְּבְדִיעֲבַד חוֹזֵר לָרֹאשׁ בַּתְּפִלָּה עַל יְדֵי שֶׁהָיָה, עַיֵּן בִּפְרִי חָדָשׁ שָׁם דְּחוֹלֵק עַל עִקַּר דִּין הַמְחַבֵּר, וְאַף דְּאֵין לִסְמֹךְ עָלָיו כְּמוֹ שֶׁכָּתַבְנוּ מִקֹּדֶם, מִכָּל מָקוֹם בְּדִיעֲבַד לְעִנְיַן לַחֲזֹר לָרֹאשׁ צָרִיךְ עִיּוּן אַחֲרֵי דְּדַעַת הָרַשְׁבָּ״א וְהַתּוֹסָפוֹת לְהָקֵל לְכַתְּחִלָּה שֶׁלֹּא לְהַרְחִיק בְּאֶמְצַע תְּפִלָּה וְאִם כֵּן לֹא הָיָה אָז אָנוּס. **וְאֶפְשָׁר דְּמִכָּל מָקוֹם יֵשׁ לַחֲזֹר** מִטַּעַם דִּבְלָאו הָכִי דַּעַת הָרִי״ף וְהָרַמְבַּ״ם דִּבְתְפִלָּה חוֹזֵר אַף בְּלֹא אֹנֶס, וּכְמוֹ שֶׁכָּתַב הַמָּגֵן אַבְרָהָם כְּעֵין זֶה בְּסִימָן ס״ה סָעִיף קָטָן ב׳ עַיֵּן שָׁם:

אַעְתִּיק בְּכָאן הַקְדָּמָה לְסִימָן זֶה וְעִקָּרָהּ הוּא מִלְּשׁוֹן הַפְּרִי מְגָדִים בְּסִימָן זֶה (מש״ז סק״א) **וּבִשְׁאָר מְקוֹמוֹת וְלִפְעָמִים בְּשִׁנּוּי לָשׁוֹן קְצָת כְּדֵי שֶׁיִּתְבָּאֵר הֵיטֵב. אַךְ בְּאֵיזֶה מְקוֹמוֹת בֵּרַרְתִּי הַדָּבָר שֶׁיִּהְיֶה מֻסְכֶּמֶת לְדִינָא גַּם לְפִי שְׁאָרֵי פּוֹסְקִים אַחֲרוֹנִים:**

וְזֶה לְשׁוֹנוֹ: בְּטֶרֶם שֶׁנָּבוֹא לְבָאֵר פֹּה בְּסִימָן זֶה וּבִשְׁאָר מְקוֹמוֹת הָעִקָּרִים מְעִנְיָנִים אֵלּוּ אַקְדִּים כָּאן הַקְדָּמָה הַכּוֹלֶלֶת הַנִּצְרָךְ מְאֹד לֵידַע אוֹתָהּ וְהוּא: דַּע, דְּהַדִּין צוֹאָה נֶחֱלָק לַעֲשָׂרָה דִּינִים: (א) צוֹאָה מִלְּאַחֲרָיו וּמִצְּדָדִים: (ב) לְפָנָיו: (ג) בְּמָקוֹם גָּבוֹהַּ עֲשָׂרָה אוֹ נָמוּךְ עֲשָׂרָה: (ד) צוֹאָה בְּחֶדֶר אַחֵר וּפֶתַח פָּתוּחַ: (ה) צוֹאָה בַּעֲשָׁשִׁית: (ו) צוֹאָה בְּמַיִם: (ז) רֵיחַ רַע שֶׁיֵּשׁ לוֹ עִקָּר: (ח) צוֹאָה (בִּמְקוֹמָהּ) [עוֹבֶרֶת]: (ט) דִּין מֵי רַגְלַיִם וְעָבִיט וּגְרַף שֶׁל רְעִי: (י) אַשְׁפָּה וְצוֹאַת בְּהֵמָה:

א צוֹאָה מֵאַחֲרָיו אוֹ מִן הַצְּדָדִין תּוֹךְ אַרְבַּע אַמּוֹת, אָסוּר מִן הַתּוֹרָה לִקְרוֹת קְרִיאַת שְׁמַע וּלְהִתְפַּלֵּל וּלְדַבֵּר דִּבְרֵי תוֹרָה [אוֹ לְבָרֵךְ שׁוּם בְּרָכָה. הָרַמְבַּ״ן בְּלִקּוּטָיו (כב: ד״ה ומפני)], מִשּׁוּם שֶׁנֶּאֱמַר (דברים כג טו) 'וְהָיָה מַחֲנֶיךָ קָדוֹשׁ', וְכָל תּוֹךְ אַרְבַּע אַמּוֹת חֲנִיָּה שֶׁל אָדָם הוּא. וְאִם קָרָא בְּמָקוֹם שֶׁרָאוּי לְהִסְתַּפֵּק וְאַחַר כָּךְ מָצָא, חוֹזֵר וְקוֹרֵא כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר בְּסוֹף סִימָן ע״ו עַיֵּן שָׁם: **ב** צוֹאָה מִלְּפָנָיו מַרְחִיק מְלֹא עֵינָיו. וּפְלִיגֵי בָּזֶה הָרֹא״שׁ (פ״ג סי׳ מו) וְהָרַשְׁבָּ״א (כה. ד״ה עוד), הָרַשְׁבָּ״א סוֹבֵר דְּלָאו דְּ'וְלֹא יִרְאֶה בְךָ עֶרְוַת דָּבָר' (שם) קָאֵי נַמֵּי אַצּוֹאָה, וּלְפִי זֶה יֵשׁ חֻמְרָא דַּאֲפִלּוּ בְּחֶדֶר אַחֵר כָּל שֶׁרוֹאֶה אוֹתָהּ אָסוּר מִן הַתּוֹרָה כְּמוֹ בְּעֶרְוָה, וְקֻלָּא אַלִּבָּא דְּרַשְׁבָּ״א דְּחוּץ לְאַרְבַּע אַמּוֹת אַף שֶׁהוּא בְּתוֹךְ כִּמְלֹא עֵינָיו, הַרְהוּר מֻתָּר כְּמוֹ בְּעֶרְוָה. וְהָרֹא״שׁ סְבִירָא לֵהּ דְּלָאו דְּ'וְלֹא יִרְאֶה' קָאֵי רַק אַעֶרְוָה וְלֹא אַצּוֹאָה, וּבְצוֹאָה לֵיכָּא רַק אִסּוּר מִשּׁוּם 'מַחֲנֶיךָ קָדוֹשׁ', אִם כֵּן קֻלָּא לְהָרֹא״שׁ דִּבְחֶדֶר אַחֵר אַף עַל פִּי שֶׁרוֹאֶה אוֹתָהּ מֻתָּר, מִטַּעַם דְּגַלֵּי קְרָא דִּבְרְשׁוּת אַחֶרֶת לָאו מַחֲנֶיךָ הוּא, וּמָה דְּאָסוּר בְּחֶדֶר (אַחֵר) [אֶחָד] לְפָנָיו כִּמְלֹא עֵינָיו הוּא אוֹ מִטַּעַם אִסּוּר דְּרַבָּנָן, אוֹ גַּם מִן הַתּוֹרָה דְּכָל שֶׁרוֹאֶה אוֹתָהּ לְפָנָיו כִּמְלֹא עֵינָיו בִּכְלַל חֲנִיָּה הוּא וְאָסוּר. וּלְפִי זֶה אִיכָּא חֻמְרָא לְהָרֹא״שׁ דִּכְמְלֹא עֵינָיו אָסוּר אַף בְּהִרְהוּר מִדְּרַבָּנָן אוֹ מִדְּאוֹרַיְתָא, דִּמְלֹא עֵינָיו מְקוֹם חֲנִיָּה הוּא. וּלְפִי מַה שֶּׁכָּתוּב בִּפְרִי חָדָשׁ הוּבָא בְּמִשְׁבְּצוֹת זָהָב שָׁם לֹא יִהְיֶה בָּזֶה חֻמְרָא לְהָרֹא״שׁ. וְהִנֵּה הַמִּשְׁבְּצוֹת זָהָב כָּתַב שָׁם עוֹד נַפְקָא מִנַּהּ בֵּין הָרֹא״שׁ לְהָרַשְׁבָּ״א וְחָזַר מִמֶּנָּה בְּסִימָן פ״א אוֹת ד׳ בְּאֶשֶׁל אַבְרָהָם, וּלְכָךְ לֹא הֶעְתַּקְתִּי: **ג** צוֹאָה בְּמָקוֹם גָּבוֹהַּ עֲשָׂרָה אוֹ נָמוּךְ עֲשָׂרָה דַּהֲוֵי רְשׁוּת אַחֶרֶת. לְהָרֹא״שׁ (שם סי׳ מו) אֲפִלּוּ רוֹאֶה שָׁרֵי, דְּלָאו דְּ'וְלֹא יִרְאֶה' לֹא קָאֵי עֲלָהּ, וּלְהָרַשְׁבָּ״א (שם ד״ה היה) אָסוּר כַּנַּ״ל. וּלְכֻלֵּי עָלְמָא מְהַנֵּי בָּזֶה עֲצִימַת עֵינַיִם כֵּיוָן שֶׁהוּא בִּרְשׁוּת אַחֵר, כֵּן כָּתַב הַמִּשְׁבְּצוֹת זָהָב וְסָתַם פֹּה כְּהַמָּגֵן אַבְרָהָם סָעִיף קָטָן ח׳, וְשָׁם חָזַר מִזֶּה מַשְׁמַע דְּדַעְתּוֹ לְהַחְמִיר. וּבִמְקוֹם הַדְּחָק יֵשׁ לְהָקֵל [דֶּרֶךְ הַחַיִּים (דין ממה צריך להרחיק בק״ש סי״ח)]. וְאִם צָרִיךְ שֶׁיִּהְיֶה רֹחַב אַרְבָּעָה יִתְבָּאֵר בִּפְנִים אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם: **ד** צוֹאָה בְּחֶדֶר אַחֵר וּפֶתַח פָּתוּחַ אוֹ צוֹאָה לִפְנֵי הַפֶּתַח אַף עַל פִּי שֶׁרוֹאֶה אוֹתָהּ. לְהָרֹא״שׁ (שם) **שָׁרֵי** וְאַף בִּדְלֵיכָּא דֶּלֶת, דְּלָאו דְּ'וְלֹא יִרְאֶה' לֹא קָאֵי בִּכְהַאי גַּוְנָא וְלֹא גָּרַע מִמַּה שֶּׁכָּתַבְנוּ בְּאוֹת ג׳, וּלְהָרַשְׁבָּ״א (שם) אָסוּר. וְאֶפְשָׁר דְּבְיֵשׁ דֶּלֶת גַּם לְהָרַשְׁבָּ״א מֻתָּר מִטַּעַם דְּפֶתַח **פָּתוּחַ** כְּנָעוּל דָּמֵי, עַיֵּן שָׁם. אַךְ מִדִּבְרֵי הַשֻּׁלְחָן עָרוּךְ לֹא מַשְׁמַע הָכִי כְּמוֹ שֶׁכָּתַב הַמִּשְׁבְּצוֹת זָהָב בְּעַצְמוֹ, וְכֵן כָּל הָאַחֲרוֹנִים סָתְמוּ בָּזֶה וְלֹא חִלְּקוּ: **ה** צוֹאָה בַּעֲשָׁשִׁית מֻתָּר, דִּבְכִסּוּי תַּלְיָא רַחֲמָנָא. וּמַשְׁמַע מִפֵּרוּשׁ רַשִׁ״י (כה: ד״ה בעששית) וְהָרַמְבַּ״ם (פ״ג ה״י) דַּאֲפִלּוּ אִם אֵין הַצּוֹאָה מְכֻסָּה כְּלָל רַק מְחִיצַת זְכוּכִית מַפְסֶקֶת בֵּינֵיהֶם זוֹ הִיא הַכִּסּוּי, וְלָאו דַּוְקָא שֶׁיְּכַסֶּה הַצּוֹאָה מִכָּל צְדָדָיו. וַאֲפִלּוּ לְהַבַּ״ח (ס״ג) הֵבִיאוֹ הַטַּ״ז סָעִיף קָטָן ג׳ דְּמָקוֹם גָּבוֹהַּ בָּעִנְיָן עֲשָׂרָה טְפָחִים עַל רֹחַב אַרְבָּעָה טְפָחִים, בִּמְחִצָּה לֹא בָּעִנְיָן זֶה, וְכָל שֶׁיֵּשׁ הֶפְסֵק בֵּינוֹ לַצּוֹאָה שָׁרֵי וְזֶהוּ הַכִּסּוּי. [וּדְבָרָיו פְּשׁוּטִים מְאֹד. וְצָרִיךְ עִיּוּן עַל הָאֵלִיָּה רַבָּה בְּסִימָן פ״ז (סק״ו) שֶׁכָּתַב שָׁם לְעִנְיַן מִטָּה גְּבוֹהָה עֲשָׂרָה שֶׁמַּפְסֶקֶת בֵּינוֹ לַצּוֹאָה דִּבְעִינַן שֶׁיְּהֵא מְחִצּוֹתֶיהָ מַגִּיעוֹת לָאָרֶץ מִכָּל הַצְּדָדִים, דִּלְפִי דִּבְרֵי הַפְּרִי מְגָדִים הַנַּ״ל פָּשׁוּט הוּא דְּלֹא בָּעִנְיָן רַק בְּצַד הַמַּפְסִיק בֵּינוֹ לַצּוֹאָה. וְצָרִיךְ עִיּוּן]. וְהִנֵּה שִׁעוּר רֹחַב הַמְּחִצָּה לֹא זָכַר הַפְּרִי מְגָדִים מְאוּמָה, [ב]וְעַיֵּן סִימָן פ״ז בְּמָגֵן אַבְרָהָם סָעִיף קָטָן ד׳ דְּאִם הַמְּחִצָּה בְּבַיִת בָּעִנְיָן שֶׁתְּהֵא חוֹצֶצֶת מִכֹּתֶל לְכֹתֶל עַיֵּן שָׁם, וְאִם בְּשָׂדֶה לֹא זָכַר שִׁעוּרָהּ. **וְעַיֵּן בְּנִשְׁמַת אָדָם** (ח״א) כְּלָל ג׳ (סק״ד) שֶׁהֶאֱרִיךְ בָּזֶה וְדַעְתּוֹ דְּכָל שֶׁהִיא רֹחַב אַרְבָּעָה טְפָחִים חֲשִׁיבָה מְחִצָּה לְהַתִּיר כְּנֶגְדָּהּ אֲבָל לֹא כְּנֶגֶד הָאֲוִיר עַיֵּן שָׁם. עוֹד כָּתַב הַפְּרִי מְגָדִים אִם צוֹאָה בַּחוּץ וְרוֹאָהּ תּוֹךְ הַחַלּוֹן וּזְכוּכִית שָׁרֵי לְכֻלֵּי עָלְמָא, שֶׁהֲרֵי מְחִצַּת זְכוּכִית מַפְסֶקֶת בֵּינֵיהֶם, וַאֲפִלּוּ הָרַשְׁבָּ״א בְּסָעִיף ב׳ דְּאוֹסֵר בִּרְשׁוּת אַחֶרֶת כְּשֶׁרוֹאֶה **אוֹתָהּ**, מִכָּל מָקוֹם כְּשֶׁיֵּשׁ מְחִצַּת זְכוּכִית שָׁרֵי: **הַשִּׁשִּׁי.** צוֹאָה בַּמַּיִם לָאו כִּסּוּי הָוֵי, אַף עַל גַּב דִּלְגַבֵּי עֶרְוָה הָוֵי כִּסּוּי כִּבְסִימָן ע״ד סָעִיף קָטָן ח׳ בְּמָגֵן אַבְרָהָם, בְּצוֹאָה לֹא כִּבְסִימָן ע״ו מָגֵן אַבְרָהָם סָעִיף קָטָן ט׳, דִּכְתִיב (שם פסוק יד) 'וְכִסִּיתָ' וְהַאי לָאו כִּסּוּי מִקְרֵי, מַה שֶּׁאֵין כֵּן לְגַבֵּי גִּלּוּי עֶרְוָה: **הַשְּׁבִיעִי.** רֵיחַ רַע שֶׁיֵּשׁ לוֹ עִקָּר הֲוֵי כְּצוֹאָה מִן הַתּוֹרָה, עַל כֵּן צָרִיךְ לְהִתְרַחֵק מִלְּאַחֲרָיו אַרְבַּע אַמּוֹת מִמָּקוֹם שֶׁכָּלָה הָרֵיחַ. וְאִם קָרָא חוֹזֵר וְקוֹרֵא. אַךְ לְעִנְיָן זֶה קִיל מִצּוֹאָה, דְּאִם הוּא בְּחֶדֶר אַחֵר אַף דְּלֹא מְהַנֵּי הֶפְסֵק לְרֵיחַ **רַע**, מִכָּל מָקוֹם הַרְחָקָה אַרְבַּע אַמּוֹת מִמָּקוֹם שֶׁכָּלָה הָרֵיחַ אֵין צָרִיךְ, רַק כָּל שֶׁאֵין מַגִּיעַ לוֹ הָרֵיחַ רַע מֻתָּר, וְאַף אִם בְּחֶדֶר שֶׁהוּא שָׁם הִגִּיעַ הָרֵיחַ רַע, מִכָּל מָקוֹם כֵּיוָן שֶׁלּוֹ לֹא הִגִּיעַ מֻתָּר, וְאִם מַגִּיעַ לוֹ הָרֵיחַ רַע אָסוּר בָּזֶה רַק מִדְּרַבָּנָן, דְּהוּא חָשׁוּב רַק כְּרֵיחַ רַע שֶׁאֵין לוֹ עִקָּר דְּאִסּוּרוֹ רַק מִדְּרַבָּנָן וּכִדְלְקַמָּן. [פָּסַק כְּאֵלִיָּה רַבָּה (סק״י) וּפְרִישָׁה (סק״ו) **וְלֹא** כַּלְּבוּשׁ, וְכֵן הֶעְתִּיק הַדֶּרֶךְ הַחַיִּים (שם) לַהֲלָכָה. [ג]אָמְנָם מִדִּבְרֵי הַגְּרָ״א בְּבֵאוּרוֹ עַל סָעִיף ב׳ דִּבּוּר הַמַּתְחִיל (לְהָרֹא״שׁ) [וְאִם יֵשׁ] וְכוּ׳ מַשְׁמַע דְּסוֹבֵר כַּלְּבוּשׁ דְּאַף בְּהֶפְסֵק **רְשׁוּת** בָּעִנְיָן אַרְבַּע אַמּוֹת מִמָּקוֹם שֶׁכָּלָה הָרֵיחַ, וְכֵן הֶעְתִּיק הַחַיֵּי אָדָם (שם) כְּלָל ג׳ דִּין כ״ב. אַחַר כָּךְ מָצָאתִי בִּפְרִי מְגָדִים גּוּפָא בְּאֶשֶׁל אַבְרָהָם אוֹת י״א וְט״ו (וט״ז) **שֶׁמְּצַדֵּד** לוֹמַר דִּמְכֻסֶּה וְהַפְסָקַת רְשׁוּת אַף עַל פִּי כֵן בָּעִנְיָן אַרְבַּע אַמּוֹת מִמָּקוֹם שֶׁכָּלָה הָרֵיחַ, וּלְבַסּוֹף נִשְׁאַר בְּצָרִיךְ עִיּוּן. וְגַם לְעִנְיַן מְכֻסֶּה סוֹתֵר הַפְּרִי מְגָדִים אֶת עַצְמוֹ וּמַשְׁמַע **שֶׁחָזַר בּוֹ**, דִּבְסִימָן ע״ו אוֹת א׳ בְּאֶשֶׁל אַבְרָהָם מַשְׁמַע דִּסְתָמוֹ כְּהָרַשְׁבָּ״א (כה. ד״ה ריח העץ) דִּמְכֻסֶּה מִקְרֵי רֵיחַ רַע שֶׁאֵין לוֹ עִקָּר וְאֵין צָרִיךְ רַק עַד מָקוֹם **שֶׁיִּכְלֶה** הָרֵיחַ, וּבְסוֹף סִימָן זֶה בְּמִשְׁבְּצוֹת זָהָב (סק״ה) חָזַר בּוֹ וְנִשְׁאַר בְּצָרִיךְ עִיּוּן, וְכֵן בְּבֵאוּר הַגְּרָ״א הַנַּ״ל מַשְׁמַע דְּזֶה חָשִׁיב רֵיחַ רַע שֶׁיֵּשׁ לוֹ עִקָּר, [אַךְ לֹא אָבִין מַה שֶּׁכָּתַב וּכְמוֹ שֶׁכָּתַב הָרַשְׁבָּ״א, **הֲלֹא** הָרַשְׁבָּ״א כָּתַב דִּמְכֻסֶּה מִקְרֵי רֵיחַ רַע שֶׁאֵין לוֹ עִקָּר], וְכֵן בְּחַיֵּי אָדָם דִּין הַנַּ״ל, וּבְדֶרֶךְ הַחַיִּים (שם) דִּין כ״ט מַשְׁמַע גַּם כֵּן שֶׁפּוֹסֵק כְּהָרוֹקֵחַ (סי׳ שכג) דִּמְכֻסֶּה מִקְרֵי רֵיחַ רַע **שֶׁיֵּשׁ** לוֹ עִקָּר וְכֵן בְּסֵפֶר הָאֶשְׁכּוֹל (סי׳ ח) גַּם כֵּן דַּעְתּוֹ כֵּן]: **הַשְּׁמִינִי.** צוֹאָה עוֹבֶרֶת וְאֵין עוֹמֵד בִּמְקוֹמוֹ גַּם כֵּן הוּא דִּין תּוֹרָה, כֵּן מַשְׁמַע בַּגְּמָרָא. וּפָסַק הַשֻּׁלְחָן עָרוּךְ בְּסִימָן ע״ו סָעִיף ג׳ דִּלְפָנָיו כִּמְלֹא עֵינָיו וּלְאַחֲרָיו אַרְבַּע אַמּוֹת. וּמֵהָרַמְבַּ״ם (שם ה״ג) מַשְׁמַע וְהַבַּ״ח (סי׳ עו ס״ב) פָּסַק כֵּן דְּאַף מִלְּפָנָיו דַּי בְּאַרְבַּע אַמּוֹת: **הַתְּשִׁיעִי.** מֵי רַגְלַיִם. מִן הַתּוֹרָה אָסוּר רַק נֶגֶד הָעַמּוּד, הָא שׁוֹתֵת וְכָל שֶׁכֵּן מֵאַרְעָא, מִדְּרַבָּנָן. מִכָּל מָקוֹם צָרִיךְ לְהַרְחִיק מִמֵּי רַגְלַיִם כִּמְלֹא עֵינָיו לְפָנָיו וּלְאַחֲרָיו אַרְבַּע אַמּוֹת. וְכָל זֶה כְּשֶׁאֵין מַסְרִיחִין, הָא כְּשֶׁמַּסְרִיחִין מִדִּין תּוֹרָה אָסוּר: **הָעֲשִׂירִי.** אַשְׁפָּה שֶׁרֵיחָהּ רַע וּנְבֵלָה שֶׁמַּסְרַחַת וְכָל דָּבָר כַּיּוֹצֵא בָּזֶה דִּינוֹ כְּצוֹאָה וּמִן הַתּוֹרָה אָסוּר. [אַף דִּבִּפְרִי מְגָדִים לֹא נִזְכַּר רַק סְתָם **אַשְׁפָּה** וּנְבֵלָה וְכָל דָּבָר הַמַּסְרִיחַ, מִכָּל מָקוֹם יָדוּעַ לְהַמְעַיֵּן הֵיטֵב בַּהֲלָכָה זוֹ דִּסְתָם אַשְׁפָּה אֵינוֹ בִּכְלַל זֶה רַק כְּשֶׁיָּדוּעַ שֶׁרֵיחוֹ רַע, דְּאִי לָאו הָכִי אֲסוּרָה רַק מִשּׁוּם דִּסְתָמָהּ **יֵשׁ** בָּהּ צוֹאָה וּמֵי רַגְלַיִם, אֲבָל כְּשֶׁיָּדוּעַ שֶׁאֵין בָּהּ אֵין צָרִיךְ לְהַרְחִיק, וְכֵן בְּכָל דָּבָר הַמַּסְרִיחַ אֵינָהּ רַק כְּשֶׁהוּא כַּיּוֹצֵא בְּאֵלּוּ שֶׁרֵיחַ רַע שֶׁלָּהֶן חָזָק וְאֵין דַּרְכָּן לִפָּסֵק מְהֵרָה, וּכְפִי הַסְכָּמַת הַמָּגֵן אַבְרָהָם בְּסָעִיף קָטָן י״ג, הָא לָאו הָכִי אֵין צָרִיךְ לְהַרְחִיק רַק עַד שֶׁיִּכְלֶה הָרֵיחַ, כֵּן נִרְאֶה לַעֲנִיּוּת דַּעְתִּי]. וְהוּא הַדִּין עָבִיט שֶׁל מֵי רַגְלַיִם וּגְרַף שֶׁל רְעִי נַמֵּי מִן הַתּוֹרָה אָסוּר. וּלְעִנְיַן צוֹאַת בְּהֵמָה וְחַיָּה יְבֹאַר בְּסוֹף הַסִּימָן. וְרֵיחַ רַע שֶׁאֵין לוֹ עִקָּר אָסוּר רַק מִדְּרַבָּנָן, כֵּן מְבֹאָר בְּלִקּוּטֵי הָרַמְבַּ״ן (ברכות כב:), וּבֵאוּרוֹ וְדִינָיו עַיֵּן בְּסוֹף הַסִּימָן. וּמְכֻסֶּה וְרֵיחוֹ נוֹדֵף עַיֵּן לְעֵיל בְּאוֹת ד׳:

א * **אַרְבַּע אַמּוֹת מִמָּקוֹם שֶׁכָּלָה הָרֵיחַ.** עַיֵּן בְּנִשְׁמַת אָדָם (ח״א) כְּלָל ג׳ (סק״ו) **שֶׁכָּתַב דִּמְמָּקוֹם שֶׁכָּלָה הָרֵיחַ הוּא רַק מִדְּרַבָּנָן, עַל כֵּן בְּדִיעֲבַד אֵין חוֹזֵר וּמִתְפַּלֵּל** עַיֵּן שָׁם. **וּמִלְּבוּשׁ וּפְרִי מְגָדִים** (מש״ז סק״א דין ז) **מַשְׁמַע שֶׁהוּא מִדְּאוֹרַיְתָא:**

שַׁעַר הַצִּיּוּן

א (א) לְבוּשׁ וּפְרִי מְגָדִים (מש״ז סק״א דין א):

ליקוטי דברי הרב: א] אבל בשו״ע הרב (ס״ב) כתב: אבל אם אירע כן כשעומד בתפילה לא ימתין עד שיבלעו, כי שמא ישהה כדי לגמור את כולה ויצטרך לחזור לראש ויגרום ברכה שאינה צריכה. **ב]** ובשו״ע הרב (סי׳ פז ס״ד) כתב שאם יש בבית מטה גבוהה י׳ טפחים ומחיצותיה מגיעות לארץ ויש צואה מאחורי המטה, אם היא חוצצת מכותל לכותל חשובה כמחיצה ואם לאו אינה חשובה כמחיצה שהיא בטלה לגבי הבית, אבל אם עשה מחיצה לשם כך אין צריך לחצוץ מכותל לכותל. **ג]** ובשו״ע הרב (ס״ד וס״ז) משמע שאם הצואה ברשות אחרת ואין הריח רע מגיע אליו די בזה ואי״צ להרחיק עוד ד׳ אמות.

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah

הִלְכוֹת קְרִיאַת שְׁמַע סִימָן עט

בְּאֵר הַגּוֹלָה

קיב.

לוֹ חוֹלִי שֶׁאֵינוֹ מֵרִיחַ, צָרִיךְ לְהָרְחִיק אַרְבַּע אַמּוֹת מִמָּקוֹם שֶׁיּוֹכְלָה הָרֵיחַ לְמִי שֶׁמַּרִיחַ. * וּמִלְּפָנָיו, צָרִיךְ לְהָרְחִיק (ג) * מְלֹא עֵינָיו, (ד) [ג]אֶפְלוּ (פ) בַּלַּיְלָה * אוֹ שֶׁהוּא סוּמָא (תשובת הרשב"א (מ"מ) סימן (קס"ה) [קס"ח] ובית יוסף (ד"ה ומ"ש ספי' סם הוא מוסכן) בשם הרבינו יונה (מז: ד"ה ופס) שֶׁאֵינוֹ רוֹאֶה אוֹתָהּ, צָרִיךְ לְהָרְחִיק עַד מָקוֹם שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לִרְאוֹת בַּיּוֹם. [ד]וְאִם הוּא מְצַדּוֹ, בשם הרבינו יונה (מז: ד"ה ופס) שֶׁאֵינוֹ רוֹאֶה אוֹתָהּ, צָרִיךְ לְהָרְחִיק עַד מָקוֹם שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לִרְאוֹת בַּיּוֹם. [ד]וְאִם הוּא מְצַדּוֹ, (ה) דַּיּוֹ (כ) כְּמִלְּאַחֲרָיו. הַגָּהּ: שְׁלִיחַ צִבּוּר הַמִּתְפַּלֵּל וְצוֹאָה בְּבֵית הַכְּנֶסֶת, אוֹ בְּבֵית שֶׁמִּתְפַּלֵּל שָׁם, אֲפִלּוּ הוּא לְאַחֲרָיו בְּכָל הַבַּיִת, צָרִיךְ לִשְׁהֹק (ו) * עַד שֶׁיּוֹצִיאֶנָּה, מֵאַחַר שֶׁמּוֹצִיא רַבִּים (ז) יָדֵי חוֹבָתָן (ח) וְאִי אֶפְשָׁר שֶׁלֹּא יְהֵא מִן הַקָּהָל * בְּתוֹךְ (ט) אַרְבַּע אַמּוֹת שֶׁל (ג) הַצּוֹאָה (הגהות (מנמוי פרנס סג) מרדכי החדשים פרק (תפלת השחר) [מי שמתו (פוס ה)]). וְעַיִן לְקַמָּן סוֹף סִימָן צ׳ (וְעַיִן לְקַמָּן סִימָן פ״ז בְּדִין צוֹאָה בְּבַיִת): ב (י) [ה]הָיְתָה (יא) בְּמָקוֹם גְּבוֹהַּ (ז) עֲשָׂרָה טְפָחִים אוֹ נָמוּךְ עֲשָׂרָה, [ו]אוֹ שֶׁהָיְתָה בְּבַיִת

ג ירושלמי ר' צמוד ד' (פ"ג ה"ח). ד רמב"ם פרק ג' מהלכות קריאת שמע (ה"ח). ה בבלי שם. ו הרא"ש שם.

בְּאֵר הַיֵּטֵב

א (פ) **בַּלַּיְלָה.** דְּבָעִינַן ״מַחֲנֵיךְ קָדוֹשׁ״. אֲבָל בְּעֶרְוָה בִּרְאִיָּה תְּלִיָּא מִלְּתָא, עַיִן לְעִיל סִימָן מַפְסָקֶת בֵּינֵיהֶם. וְכָתַב ט״ז (סק״ב) דִּבְמֵי רַגְלַיִם שַׁפִּיר יֵשׁ לְהַתִּיר כְּשֶׁיַּרְחִיקוּ כָּל הַקָּהָל מֵהֶם אַרְבַּע אַמּוֹת, עַיִן שָׁם. וּמִגֵּן אַבְרָהָם (סק״ד) כָּתַב דְּאִם הוּא בִּפְסוּקֵי דְּזִמְרָה דְּאֵינוֹ מוֹצִיא יְדֵי חוֹבָתָן, מֵתַר לְשַׁלִּיחַ צִבּוּר לוֹמַר בְּדִרְכּוֹ אִם הוּא חוּץ לְאַרְבַּע אַמּוֹת מִמָּקוֹם שֶׁכָּלָה הָרֵיחַ, עַיִן שָׁם: ב (ז) **עֲשָׂרָה טְפָחִים.** וְהוּא דְּאֵיכָא רְחַב אַרְבָּעָה טְפָחִים עַל אַרְבָּעָה טְפָחִים דְּהֵנֵי מָקוֹם חָשׁוּב. ב״ח (ס״ג). וְטַ״ז (סק״ג) חוֹלֵק עָלָיו וְכָתַב דְּאַף עַל פִּי שֶׁאֵינוֹ

(ג) **מְלֹא עֵינָיו.** עַיִן בְּפְרִי מִגְדִּים (משז״ז סק״א): (ד) **וְאִם הוּא מְצַדּוֹ.** עַיִן בְּפְרִי מִגְדִּים (א״א סק״ד): (ה) **דַּיּוֹ כְּמִלְּאַחֲרָיו.** עַיִן בְּנִקְבֵי חֲצֵר״ל (עירובין נא.) שֶׁמַּחֲנֶה שֶׁל אָדָם הוּא אַרְבַּע אַמּוֹת, וְאִם יִגְיַע רֵיחַ רַע מֵהַצּוֹאָה בְּתוֹךְ אַרְבַּע אַמּוֹתָיו הֲרֵי אֵין כָּל מָקוֹם חֲנָיָתוֹ בְּקֻדְשָׁה: (ג) **מְלֹא עֵינָיו.** עַיִן בְּפְרִי מִגְדִּים (משז״ז סק״א דין ב) שֶׁכָּתַב דְּלְהָרַשְׁבָּ״א (כה. ד״ה עוד) דַּוְקָא דִּבּוּר אָסוּר בְּתוֹךְ כְּמִלְא עֵינָיו, אֲבָל לְהָרַהֵר בְּדִבְרֵי תוֹרָה מֻתָּר אִם הוּא חוּץ לְאַרְבַּע אַמּוֹת מִמָּקוֹם שֶׁכָּלָה הָרֵיחַ, וּלְהָרא״ש יֵשׁ לְעַיֵּן בָּזֶה, דְּאָפְשָׁר דְּאָסוּר מִן הַתּוֹרָה אוֹ מִדִּרְבָּנָן, עַיִן שָׁם: (ד) **אֲפִלּוּ בַּלַּיְלָה.** עַל כֵּן (כ) אָסוּר לוֹמַר אֲפִלּוּ בַּלַּיְלָה קְרִיאַת שְׁמַע אוֹ שְׁאָר כָּל דָּבָר שֶׁבִּקְדֻשָּׁה לִפְנֵי הַבָּתִּים, כִּי דָּרְךְ לִהְיוֹת שָׁם צוֹאָה, וְכָל שֶׁכֵּן בְּחָצֵר: (ה) **דַּיּוֹ כְּמִלְּאַחֲרָיו.** וְאַף (ג) יְזַהֵר לֵילֵךְ כְּדֵי שֶׁיִּהְיֶה הַצּוֹאָה מִלְּאַחֲרָיו וְאַז סַגִּי בְּאַרְבַּע אַמּוֹת, וְאִם אִי אֶפְשָׁר רַק בְּטַרְחָא יְתֵרָא, סַגִּי גַּם לְצַדְדִין בְּאַרְבַּע אַמּוֹת כְּמוֹ מִלְּאַחֲרָיו. וְהֲנֵי מִלֵּי צְדָדִין מַמָּשׁ, [א]אֲבָל צְדָדִין שֶׁלְּפָנָיו [כְּגוֹן רֵין שְׁטָאקְין סְרוּחִים הַנִּמְשָׁכִים לְאֹרֶךְ הָרְחוֹב וּכְהַאי גַּוְנָא], כָּתַב הַמְּגֵן אַבְרָהָם (סק״ב) דְּדַיּוֹ כְּלִפָּנָיו, וְאַלְיָה רַבָּה (סק״ה) כָּתַב דְּדַיּוֹ כְּמִן הַצְּדָדִין וְסַגִּי בְּאַרְבַּע אַמּוֹת. וְכָתַב הַחַיֵּי אָדָם (ח״א כלל ג סי״ד) דְּמֵה שֶּׁרּוֹאֶה בְּלֹא הַטִּיַּת רֹאשׁוֹ לְצַדְדִין לְכָלֵי עִלְּמָא דַּיּוֹ כְּלִפָּנָיו. עוֹד כָּתַב (שם ס״ז) דְּצָרִיךְ לְזָהֵר מְאֹד בְּשָׁעַת קְדוּשׁ לְבָנָה בְּרְחוֹבוֹת שֶׁרֵין שְׁטָאקְין סְרוּחִין נִמְשָׁכִין לְאֹרֶךְ הָרְחוֹב מִצְּדָדִין, שֶׁאֲפִלּוּ הֵם בְּרִחוּק אַרְבַּע אַמּוֹת הֲרֵי נִמְשָׁכִין גַּם מִלְּפָנָיו, וְאָסוּר כְּמִלֹּא עֵינָיו, וְכָל שֶׁכֵּן שֶׁצָּרִיךְ לְהָרְחִיק אַרְבַּע אַמּוֹת מִמָּקוֹם שֶׁכָּלָה הָרֵיחַ, וּמוּטָב שֶׁלֹּא לְקַדֵּשׁ כְּלָל. וְהַנִּזְהָר מִלְּהַזְכִּיר דִּבְרֵי קְדֻשָּׁה בְּמָקוֹם שֶׁאֵינוֹ נָקִי עָלָיו הַכָּתוּב אוֹמֵר (דברים לב מז) ״כִּבְדָבָר הַזֶּה תַּאֲרִיכוּ יָמִים״: (ו) **עַד שֶׁיּוֹצִיאֶנָּה.** וְאִם עַל יְדֵי זֶה שֶׁהָה הַשְּׁלִיחַ צִבּוּר כְּדֵי לִגְמֹר כֻּלָּהּ וְלֹא הָיָה בְּתוֹךְ אַרְבַּע אַמּוֹתָיו, (ז) לֹא יַחֲזֹר לְרֹאשׁ: (ז) **יְדֵי חוֹבָתָן.** רְצוֹנוֹ לוֹמַר דְּהֵוֵי כְּאִלּוּ מִתְפַּלֵּל כָּל אֶחָד עַצְמוֹ. (ח) דַּאֲנַן נוֹהֲגִין שֶׁכָּל יָחִיד וְיָחִיד מִתְפַּלֵּל לְעַצְמוֹ, מִכָּל מָקוֹם הֲלֹא צָרִיךְ כָּל יָחִיד וְיָחִיד לַעֲנוֹת אָמֵן עַל בִּרְכַּת הַשְּׁלִיחַ צִבּוּר, וְאָסוּר לִהְיוֹת צוֹאָה לְפָנָיו. וְאִם הַשְּׁלִיחַ צִבּוּר (ו) עוֹסֵק עַתָּה בְּפְסוּקֵי דְּזִמְרָה דְּאֵינוֹ מוֹצִיא יְדֵי חוֹבָה וְאֵין שָׁם עֲנִיַּת אָמֵן, מֻתָּר לוֹ לֵאמַר כְּדַרְכּוֹ אִם הוּא חוּץ לְאַרְבַּע אַמּוֹתָיו מִמָּקוֹם שֶׁכָּלָה הָרֵיחַ, וְאִם הוּא בְּתוֹךְ אַרְבַּע אַמּוֹתָיו צָרִיךְ לִשְׁהֹק. [ב]וַאֲפִלּוּ אִם שָׁהָה כְּדֵי לִגְמֹר כֻּלָּהּ (ו) אֵינוֹ חוֹזֵר רַק לְמָקוֹם שֶׁפָּסַק, וְכֵן (ח) בִּקְרִיאַת שְׁמַע, אֲבָל (ט) בִּקְרִיאַת שְׁמַע וּבִתְפִלָּה בְּלַחַשׁ, הַשּׁוֹהֶה כְּדֵי לִגְמֹר כֻּלָּהּ (י) [מֵרֹאשׁ הַתְּפִלָּה עַד סוֹפָהּ] וְהָיָה הַצּוֹאָה בְּתוֹךְ אַרְבַּע אַמּוֹתָיו, חוֹזֵר לְרֹאשׁ, וּמְשַׁעֲרִין לְפִי הַקּוֹרֵא: (ח) **וְאִי אֶפְשָׁר.** וְאִם אֵרַע (יא) שֶׁשּׁוּם אָדָם אֵינוֹ יוֹשֵׁב בְּתוֹךְ אַרְבַּע אַמּוֹת שֶׁל הַצּוֹאָה, מֻתָּר לְהִתְפַּלֵּל, וְאַף עַל פִּי שֶׁהַצּוֹאָה מַפְסֶקֶת בֵּינֵיהֶם וּבֵין הַשְּׁלִיחַ צִבּוּר, יְכוֹלִין לְהַחֲזִיר פְּנֵיהֶם כְּדֵי שֶׁלֹּא יְהֵא לְפָנֵיהֶם דְּאָסוּר כְּמִלֹּא עֵינָיו, וְעַיֵּן שָׁם שֶׁכָּתַבְנוּ בֵּיאוּר הַדָּבָר. מֵיהוּ בְּסִימָן נ״ה סָעִיף כ׳ כָּתַב יֵשׁ אוֹמְרִים דְּלֹא יַעֲנֶה אָמֵן כְּשֶׁיֵּשׁ צוֹאָה מַפְסֶקֶת בֵּינֵיהֶם, וְעַיֵּן שָׁם שֶׁהַצּוֹאָה מַפְסֶקֶת בֵּינֵיהֶם וּבֵין הַשְּׁלִיחַ צִבּוּר כְּשֶׁיֵּשׁ בֵּינֵיהֶם, וְעַיֵּן שָׁם מַה שֶּׁכָּתַבְנוּ בָּזֶה (ס״ק סד): (ט) **אַרְבַּע אַמּוֹת וְכוּ׳.** רְצוֹנוֹ לוֹמַר מִמָּקוֹם שֶׁכָּלָה הָרֵיחַ. וְאִם תִּינוֹק הַשְּׁתִּין מַיִם בְּבֵית הַכְּנֶסֶת, גַּם כֵּן יִשְׁתֹּק הַשְּׁלִיחַ צִבּוּר וְיִמְתִּין עַד שֶׁיַּשְׁלִימוּ בָּהֶן מַיִם אוֹ יְכַסּוּהוּ אוֹ יְרַחִיקוּ כָּל הַקָּהָל מֵהֶן (יג) אַרְבַּע אַמּוֹת [טַ״ז (סק״ב) וּפְרִי מִגְדִּים (סי׳ עח א״א סק״א) וְדָרְךְ הַחַיִּים (דין ממה צריך להרחיק בק״ש ס״ה)]. וְעַיֵּן מַה שֶּׁכָּתַבְנוּ בְּבֵאוּר הַלָּכָה (ד״ה בתוך ארבע אמות) דְּאִם הַמַּיִם רַגְלַיִם הָיוּ חוּץ לְאַרְבַּע אַמּוֹת שֶׁל הַשְּׁלִיחַ צִבּוּר, אֶפְשָׁר דְּיֵשׁ לִסְמֹךְ עַל סְבָרַת הַמַּקִּלִּים שֶׁאֵין צָרִיךְ לְהוֹדִיעוֹ. וּמִכָּל מָקוֹם יִרְאוּ הַקָּהָל לְהִתְרַחֵק אוֹ לְכַסּוֹת אוֹ לְהַטִּיל מַיִם, דְּאִי לָאו הָכִי לֹא יוּכְלוּ לַעֲנוֹת אָמֵן: ב (י) **הָיְתָה וְכוּ׳.** וְהוּא הַדִּין לְהַפְךְ: (יא) **בְּמָקוֹם גְּבוֹהַּ.** (יג) אִם הוּא הָיָה עוֹמֵד עַל הַמָּקוֹם הַגָּבוֹהַּ וְהַצּוֹאָה מֻנָּח לְמִטָּה בָּאָרֶץ. וְעַיֵּן לְקַמָּן סִימָן פ״ז בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה (סק״ט) בְּדִין אִם הָיָה שׁוֹכֵב עַל מִטָּה גְּבוֹהַּ עֲשָׂרָה וְתַחְתֶּיהָ אוֹ לְפָנֶיהָ עוֹמֵד גְּרָף שֶׁל רְעִי, וְעוֹד עִנְיָנִים הַשַּׁיְכִים לְסָעִיף זֶה: (יא) **בְּמָקוֹם גְּבוֹהַּ וְכוּ׳.** וְגַם שָׁהוּא רוֹחֵב אַרְבָּעָה עַל אַרְבָּעָה טְפָחִים דְּהֵוֵי מָקוֹם חָשׁוּב. וּבְדִרְעֵבַד אִם לֹא הָיָה רוֹחֵב אַרְבָּעָה עַל אַרְבָּעָה גַּם כֵּן אֵינוֹ צָרִיךְ לַחֲזֹר וּלְהִתְפַּלֵּל רַק בְּתוֹרַת נְדָבָה, כִּי יֵשׁ פְּלוּגְתָּא דְּאַחֲרוֹנִים בָּזֶה [דָּרְךְ הַחַיִּים (שם ס״ח)]:

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

וְקִבְּלוּ חַז״ל (עירובין נא.) שֶׁמַּחֲנֶה שֶׁל אָדָם הוּא אַרְבַּע אַמּוֹת, וְאִם יִגְיַע רֵיחַ רַע מֵהַצּוֹאָה בְּתוֹךְ אַרְבַּע אַמּוֹתָיו הֲרֵי אֵין כָּל מָקוֹם חֲנָיָתוֹ בְּקֻדְשָׁה: (ג) **מְלֹא עֵינָיו.** עַיֵּן בְּפְרִי מִגְדִּים (משז״ז סק״א דין ב) שֶׁכָּתַב דְּלְהָרַשְׁבָּ״א (כה. ד״ה עוד) דַּוְקָא דִּבּוּר אָסוּר בְּתוֹךְ כְּמִלֹּא עֵינָיו, אֲבָל לְהַרְהֵר בְּדִבְרֵי תוֹרָה מֻתָּר אִם הוּא חוּץ לְאַרְבַּע אַמּוֹת מִמָּקוֹם שֶׁכָּלָה הָרֵיחַ, וּלְהָרא״ש יֵשׁ לְעַיֵּן בָּזֶה, דְּאָפְשָׁר דְּאָסוּר מִן הַתּוֹרָה אוֹ מִדִּרְבָּנָן, עַיֵּן שָׁם: (ד) **אֲפִלּוּ בַּלַּיְלָה.** עַל כֵּן (כ) אָסוּר לוֹמַר אֲפִלּוּ בַּלַּיְלָה קְרִיאַת שְׁמַע אוֹ שְׁאָר כָּל דָּבָר שֶׁבִּקְדֻשָּׁה לִפְנֵי הַבָּתִּים, כִּי דָּרְךְ לִהְיוֹת שָׁם צוֹאָה, וְכָל שֶׁכֵּן בְּחָצֵר: (ה) **דַּיּוֹ כְּמִלְּאַחֲרָיו.** וְאַף (ג) יְזַהֵר לֵילֵךְ כְּדֵי שֶׁיִּהְיֶה הַצּוֹאָה מִלְּאַחֲרָיו וְאַז סַגִּי בְּאַרְבַּע אַמּוֹת, וְאִם אִי אֶפְשָׁר רַק בְּטַרְחָא יְתֵרָא, סַגִּי גַּם לְצַדְדִין בְּאַרְבַּע אַמּוֹת כְּמוֹ מִלְּאַחֲרָיו. וְהֲנֵי מִלֵּי צְדָדִין מַמָּשׁ, [א]אֲבָל צְדָדִין שֶׁלְּפָנָיו [כְּגוֹן רֵין שְׁטָאקְין סְרוּחִים הַנִּמְשָׁכִים לְאֹרֶךְ הָרְחוֹב וּכְהַאי גַּוְנָא], כָּתַב הַמְּגֵן אַבְרָהָם (סק״ב) דְּדַיּוֹ כְּלִפָּנָיו, וְאַלְיָה רַבָּה (סק״ה) כָּתַב דְּדַיּוֹ כְּמִן הַצְּדָדִין וְסַגִּי בְּאַרְבַּע אַמּוֹת. וְכָתַב הַחַיֵּי אָדָם (ח״א כלל ג סי״ד) דְּמֵה שֶּׁרּוֹאֶה בְּלֹא הַטִּיַּת רֹאשׁוֹ לְצַדְדִין לְכָלֵי עִלְּמָא דַּיּוֹ כְּלִפָּנָיו. עוֹד כָּתַב (שם ס״ז) דְּצָרִיךְ לְזָהֵר מְאֹד בְּשָׁעַת קְדוּשׁ לְבָנָה בְּרְחוֹבוֹת שֶׁרֵין שְׁטָאקְין סְרוּחִין נִמְשָׁכִין לְאֹרֶךְ הָרְחוֹב מִצְּדָדִין, שֶׁאֲפִלּוּ הֵם בְּרִחוּק אַרְבַּע אַמּוֹת הֲרֵי נִמְשָׁכִין גַּם מִלְּפָנָיו, וְאָסוּר כְּמִלֹּא עֵינָיו, וְכָל שֶׁכֵּן שֶׁצָּרִיךְ לְהָרְחִיק אַרְבַּע אַמּוֹת מִמָּקוֹם שֶׁכָּלָה הָרֵיחַ, וּמוּטָב שֶׁלֹּא לְקַדֵּשׁ כְּלָל. וְהַנִּזְהָר מִלְּהַזְכִּיר דִּבְרֵי קְדֻשָּׁה בְּמָקוֹם שֶׁאֵינוֹ נָקִי עָלָיו הַכָּתוּב אוֹמֵר (דברים לב מז) ״כִּבְדָבָר הַזֶּה תַּאֲרִיכוּ יָמִים״: (ו) **עַד שֶׁיּוֹצִיאֶנָּה.** וְאִם עַל יְדֵי זֶה שֶׁהָה הַשְּׁלִיחַ צִבּוּר כְּדֵי לִגְמֹר כֻּלָּהּ וְלֹא הָיָה בְּתוֹךְ אַרְבַּע אַמּוֹתָיו, (ז) לֹא יַחֲזֹר לְרֹאשׁ: (ז) **יְדֵי חוֹבָתָן.** רְצוֹנוֹ לוֹמַר דְּהֵוֵי כְּאִלּוּ מִתְפַּלֵּל כָּל אֶחָד עַצְמוֹ. (ח) דַּאֲנַן נוֹהֲגִין שֶׁכָּל יָחִיד וְיָחִיד מִתְפַּלֵּל לְעַצְמוֹ, מִכָּל מָקוֹם הֲלֹא צָרִיךְ כָּל יָחִיד וְיָחִיד לַעֲנוֹת אָמֵן עַל בִּרְכַּת הַשְּׁלִיחַ צִבּוּר, וְאָסוּר לִהְיוֹת צוֹאָה לְפָנָיו. וְאִם הַשְּׁלִיחַ צִבּוּר (ו) עוֹסֵק עַתָּה בְּפְסוּקֵי דְּזִמְרָה דְּאֵינוֹ מוֹצִיא יְדֵי חוֹבָה וְאֵין שָׁם עֲנִיַּת אָמֵן, מֻתָּר לוֹ לֵאמַר כְּדַרְכּוֹ אִם הוּא חוּץ לְאַרְבַּע אַמּוֹתָיו מִמָּקוֹם שֶׁכָּלָה הָרֵיחַ, וְאִם הוּא בְּתוֹךְ אַרְבַּע אַמּוֹתָיו צָרִיךְ לִשְׁהֹק. [ב]וַאֲפִלּוּ אִם שָׁהָה כְּדֵי לִגְמֹר כֻּלָּהּ (ו) אֵינוֹ חוֹזֵר רַק לְמָקוֹם שֶׁפָּסַק, וְכֵן (ח) בִּקְרִיאַת שְׁמַע, אֲבָל (ט) בִּקְרִיאַת שְׁמַע וּבִתְפִלָּה בְּלַחַשׁ, הַשּׁוֹהֶה כְּדֵי לִגְמֹר כֻּלָּהּ (י) [מֵרֹאשׁ הַתְּפִלָּה עַד סוֹפָהּ] וְהָיָה הַצּוֹאָה בְּתוֹךְ אַרְבַּע אַמּוֹתָיו, חוֹזֵר לְרֹאשׁ, וּמְשַׁעֲרִין לְפִי הַקּוֹרֵא: (ח) **וְאִי אֶפְשָׁר.** וְאִם אֵרַע (יא) שֶׁשּׁוּם אָדָם אֵינוֹ יוֹשֵׁב בְּתוֹךְ אַרְבַּע אַמּוֹת שֶׁל הַצּוֹאָה, מֻתָּר לְהִתְפַּלֵּל, וְאַף עַל פִּי שֶׁהַצּוֹאָה מַפְסֶקֶת בֵּינֵיהֶם וּבֵין הַשְּׁלִיחַ צִבּוּר, יְכוֹלִין לְהַחֲזִיר פְּנֵיהֶם כְּדֵי שֶׁלֹּא יְהֵא לְפָנֵיהֶם דְּאָסוּר כְּמִלֹּא עֵינָיו. מֵיהוּ בְּסִימָן נ״ה סָעִיף כ׳ כָּתַב יֵשׁ אוֹמְרִים דְּלֹא יַעֲנֶה אָמֵן כְּשֶׁיֵּשׁ צוֹאָה מַפְסֶקֶת בֵּינֵיהֶם, וְעַיֵּן שָׁם שֶׁהַצּוֹאָה מַפְסֶקֶת בֵּינֵיהֶם וּבֵין הַשְּׁלִיחַ צִבּוּר כְּשֶׁיֵּשׁ בֵּינֵיהֶם, וְעַיֵּן שָׁם מַה שֶּׁכָּתַבְנוּ בָּזֶה (ס״ק סד): (ט) **אַרְבַּע אַמּוֹת וְכוּ׳.** רְצוֹנוֹ לוֹמַר מִמָּקוֹם שֶׁכָּלָה הָרֵיחַ. וְאִם תִּינוֹק הַשְּׁתִּין מַיִם בְּבֵית הַכְּנֶסֶת, גַּם כֵּן יִשְׁתֹּק הַשְּׁלִיחַ צִבּוּר וְיִמְתִּין עַד שֶׁיַּשְׁלִימוּ בָּהֶן מַיִם אוֹ יְכַסּוּהוּ אוֹ יְרַחִיקוּ כָּל הַקָּהָל מֵהֶן (יג) אַרְבַּע אַמּוֹת [טַ״ז (סק״ב) וּפְרִי מִגְדִּים (סי׳ עח א״א סק״א) וְדָרְךְ הַחַיִּים (דין ממה צריך להרחיק בק״ש ס״ה)]. וְעַיֵּן מַה שֶּׁכָּתַבְנוּ בְּבֵאוּר הַלָּכָה (ד״ה בתוך ארבע אמות) דְּאִם הַמַּיִם רַגְלַיִם הָיוּ חוּץ לְאַרְבַּע אַמּוֹת שֶׁל הַשְּׁלִיחַ צִבּוּר, אֶפְשָׁר דְּיֵשׁ לִסְמֹךְ עַל סְבָרַת הַמַּקִּלִּים שֶׁאֵין צָרִיךְ לְהוֹדִיעוֹ. וּמִכָּל מָקוֹם יִרְאוּ הַקָּהָל לְהִתְרַחֵק אוֹ לְכַסּוֹת אוֹ לְהַטִּיל מַיִם, דְּאִי לָאו הָכִי לֹא יוּכְלוּ לַעֲנוֹת אָמֵן: ב (י) **הָיְתָה וְכוּ׳.** וְהוּא הַדִּין לְהַפְךְ: (יא) **בְּמָקוֹם גְּבוֹהַּ.** (יג) אִם הוּא הָיָה עוֹמֵד עַל הַמָּקוֹם הַגָּבוֹהַּ וְהַצּוֹאָה מֻנָּח לְמִטָּה בָּאָרֶץ. וְעַיֵּן לְקַמָּן סִימָן פ״ז בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה (סק״ט) בְּדִין אִם הָיָה שׁוֹכֵב עַל מִטָּה גְּבוֹהַּ עֲשָׂרָה וְתַחְתֶּיהָ אוֹ לְפָנֶיהָ עוֹמֵד גְּרָף שֶׁל רְעִי, וְעוֹד עִנְיָנִים הַשַּׁיְכִים לְסָעִיף זֶה: (יא) **בְּמָקוֹם גְּבוֹהַּ וְכוּ׳.** וְגַם שָׁהוּא רוֹחֵב אַרְבָּעָה עַל אַרְבָּעָה טְפָחִים דְּהֵוֵי מָקוֹם חָשׁוּב. וּבְדִרְעֵבַד אִם לֹא הָיָה רוֹחֵב אַרְבָּעָה עַל אַרְבָּעָה גַּם כֵּן אֵינוֹ צָרִיךְ לַחֲזֹר וּלְהִתְפַּלֵּל רַק בְּתוֹרַת נְדָבָה, כִּי יֵשׁ פְּלוּגְתָּא דְּאַחֲרוֹנִים בָּזֶה [דָּרְךְ הַחַיִּים (שם ס״ח)]:

שַׁעַר הַצִּיּוּן

(ג) **מְלֹא עֵינָיו.** עַיֵּן בְּפְרִי מִגְדִּים (משז״ז סק״א): (ד) **וְאִם הוּא מְצַדּוֹ.** עַיֵּן שָׁם (משנ״ב סק״ג): (ה) **דַּיּוֹ כְּמִלְּאַחֲרָיו.** עַיֵּן בְּפְרִי מִגְדִּים (א״א סק״ד): (ו) **עַד שֶׁיּוֹצִיאֶנָּה.** (סק״ג) וְאַלְיָה רַבָּה (סק״ה): (ז) **בְּמָקוֹם גְּבוֹהַּ.** (סק״ד) וּבְבֵאוּר הַלָּכָה (ד״ה תחר לראש) עַיֵּן שָׁם: (ח) **יְדֵי חוֹבָתָן.** (סק״ג) מִגֵּן אַבְרָהָם (סק״ה): (ט) **בְּתוֹךְ אַרְבַּע אַמּוֹת.** (סק״ה) וְאַלְיָה רַבָּה (סק״ו): (י) **מֵרֹאשׁ הַתְּפִלָּה.** (סק״ה) לְעִיל בְּסִימָן ס״ה בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה (ס״ק ס״ב): (יא) **וְאִי אֶפְשָׁר.** (ד״ה וכתב הרמב״ם) הִלְכוֹת תְּפִלָּה פֶּרֶק ה׳ הֲלָכָה ג׳: (יב) **וְאִם הוּא מְצַדּוֹ.** (ד״ה ומ״ש ספי' סם הוא מוסכן) בְּשֵׁם הָרִבִּינוּ יוֹנָה (מז: ד״ה ופס) שֶׁאֵינוֹ רוֹאֶה אוֹתָהּ, צָרִיךְ לְהָרְחִיק עַד מָקוֹם שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לִרְאוֹת בַּיּוֹם. [ד]וְאִם הוּא מְצַדּוֹ, (ה) דַּיּוֹ (כ) כְּמִלְּאַחֲרָיו. הַגָּהּ: שְׁלִיחַ צִבּוּר הַמִּתְפַּלֵּל וְצוֹאָה בְּבֵית הַכְּנֶסֶת, אוֹ בְּבֵית שֶׁמִּתְפַּלֵּל שָׁם, אֲפִלּוּ הוּא לְאַחֲרָיו בְּכָל הַבַּיִת, צָרִיךְ לִשְׁהֹק (ו) * עַד שֶׁיּוֹצִיאֶנָּה, מֵאַחַר שֶׁמּוֹצִיא רַבִּים (ז) יָדֵי חוֹבָתָן (ח) וְאִי אֶפְשָׁר שֶׁלֹּא יְהֵא מִן הַקָּהָל * בְּתוֹךְ (ט) אַרְבַּע אַמּוֹת שֶׁל (ג) הַצּוֹאָה (הגהות (מנמוי פרנס סג) מרדכי החדשים פרק (תפלת השחר) [מי שמתו (פוס ה)]). וְעַיֵּן לְקַמָּן סוֹף סִימָן צ׳ (וְעַיֵּן לְקַמָּן סִימָן פ״ז בְּדִין צוֹאָה בְּבַיִת): ב (י) [ה]הָיְתָה (יא) בְּמָקוֹם גְּבוֹהַּ (ז) עֲשָׂרָה טְפָחִים אוֹ נָמוּךְ עֲשָׂרָה, [ו]אוֹ שֶׁהָיְתָה בְּבַיִת

(ז) **בְּמָקוֹם גְּבוֹהַּ.** (סק״ד) וּבְבֵאוּר הַלָּכָה (ד״ה תחר לראש) עַיֵּן שָׁם: (יג) **אַרְבַּע אַמּוֹת.** (משנ״ב סק״ג) וְנִרְאֶה לִי דְּאַף אִם מַפְסִיקִים בֵּין הַקָּהָל וְהַשְּׁלִיחַ צִבּוּר אֵין לָחֹשׁ בָּזֶה לְהַחְמִיר כְּהַיֵּשׁ אוֹמְרִים דְּסִימָן נ״ה סָעִיף כ׳. וְהַקָּרוֹב אֲלַי דְּגַם הַיֵּשׁ אוֹמְרִים הַנַּ״ל מוֹדִים, וְכֹחוֹ שֶׁכָּתַבְתִּי בְּבֵאוּר הַלָּכָה שָׁם (ד״ה וי״א): ב (יג) **חַיֵּי אָדָם.** (ח״א כלל ג סט״ו) וּמַאֲמַר מָרְדְּכַי (סק״ג):

[א] לגמור אותה ברכה מראשה לסופה, צריך לחזור לראש. [ב] ובשו"ע הרב (סי' פא ס"ג) כתב שלא הטריחו לבדוק לפנינו כמלא עיניו אף על פי שהוא במקום הראוי להסתפק בו בצואה.

[א] **לִיקוּטֵי דִּבְרֵי הָרַב:** דעת שו"ע הרב (סי"א) כהמג"א שצדדים שלפנינו הרי הם כלפניו. [ב] אבל בשו"ע הרב (סי' פה ס"א) דעתו דאף בברכת ק"ש אם שהה באמצע הברכה מאונס כדי

עון והדר - Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah